

B. N.
309.

Xm. 195.

8

DISPUTATIO
DE
SIMPLICIUM
MEDICAMENTORUM
FACULTATIBUS
VII.

*Ex Capitibus 20. 21. 22. 23. 24. 25.
26. & 27. Libri secundi Galeni de sim-
plicium medicamentorum facultati-
bus petita:*

ET

Publici exercitij gratia in inclyta Argen-
toratensium Universitate proposita

à

MELCHIORE SEBIZIO,
DOCTORE ET PROFESSORE
Medicinæ, Comite Palatino Cæsareo, ac
Reipubl. Archiatro: h. t. Universit.
Rectore:

Respondente

GEORGIO GODOFREDO ZILLIN-
GER, VIENNENSI AUSTRIACO,

ARGENTORATI,
Typis EBERHARDI WELPERI.

M. DC. XLVIII.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and includes a circular seal or stamp on the right side.

PROBLEMA

I.

Uxenam veterum Philosophorum de Olei temperatura fuerint sententiæ? *Varia omnino. Observandum autem, questionem esse non de oleo quovis, sed duntaxat de oleo olivarum, eoque ex maturis olivis expresso, etatis mediæ, simplici, omnisq; salis experte, quod dulce admodum. Tale statuit Galenus temperatum. At veteres Philosophi æqualor id esse crediderunt: alij quidem calidum: alij verò frigidum: & utrique suas habuerunt rationes. Sed Galenus ait, illorum inveniendæ facultatis viam esse pravam. Ideoque redarguendam.*

Qui calidum illud statuerunt, sic arguuntur. Quod celeriter accenditur & in flammam vertitur, id est calidum. Oleum descriptum celeriter accenditur & in flammam vertitur. Ergo calidum est.

Hanc rationem quidam damnabant, & oleum propterea facile accendi dicebant, quod tenue sit & aëreum.

Qui id frigidum esse docebant, sic ratiocinantur. Q. hyberno tempore ocysime concrescit, id est frigidum. Oleum hyberno tempore ocysime concrescit. E. frigidum est.

His respondebāt, qui calidum putārun̄t oleum, falsum esse, quod frigidum sit. Nam quod est aëreum, id est calidum: quia aër natura calidus est. Oleum est aëreum. Ergo est calidum, nequaquam frigidum,

Minorem probabant hoc modo. Q. est leve, id est aëreum. Oleum est leve. Supernatat enim aqua. Ergo est aëreum. Quod autem aër sit calidus, sic confirmabant. Q. generatur ex aqua per calorem extenuatā atque soluta, id est calidum. Aër hoc modo generatur. Ergo calidus est.

Hi igitur, qui oleum aëreum esse dicebant, & consequenter calidum, in gravem inciderunt controversiam de aëris temperatura, vehementer in Philosophorum scholis agitatam. Aristoteles enim & illius aëreā aërem statuerunt calidum: Stoici contra frigidum. l. 2. c. 20.

II.

Cum indicatum sit, quid veteres iudicārint de olei qualitatibus activis, quæri potest, quænam illorum opinio fuerit de ejusdem qualitatibus passivis? Rursus in contrarias illi abierunt partes. Alij enim siccum & terenum, alij contra humidum id esse asserebant.

Nam qui frigiditatem ejus impugnabant, rejiciebantque rationem à celeri congelatione, sive concretionem petitam, affirmabant, causam concretionis non esse frigus, sed ουσασίη ἰσχυρὰ καὶ πᾶχυσις, consistentiam quandam & incrassationem. Nam quod crassum est & viscosum, id facile

cile coit, non quia frigidum. Oleum est crassum
& viscosum. Ergo propter hanc causam facile
coit: non quia frigidum.

Verum Galenus addit, utriusque sententiae
Patronos urgeri, tam illos, qui à frigore oleum
concrefcere ajunt, quam qui ob crassitiem coire
id asseverant. Hos quidem, quia videmus, oleum
celerius à frigore vinci & coire, quam aquam:
illos verò, quod aqua magis à frigore quam oleum
congeletur. Prioribus ergo videtur oleum frigi-
dum esse: posterioribus calidum.

Plurimi veteres oleum aëreum esse dicebant:
verum de illius temperamento discordes alebant
opinionem: quia neque de aëris κρᾶσι erant con-
cordes. Non pauci negabant, oleum aërea esse
naturam. Concedebant quidem, quod dici possit,
levitatem olei indicium esse substantiae aëreae: sed
repugnare ejus crassitiem, quae terreum esse pro-
bare videatur. Quidam utramque naturam
admittebant, quod scil. oleum aëreum simul &
terrenum sit. Nonnulli hos deridebant, &
confutabant hoc argumento. Quod est humidum,
id terrenum dici nequit. Oleum est humidum,
& humida qualitas illi praecipue inest. Ergo ter-
renum dici non potest. l. 2. c. 20.

III.

Aliane ratione veteres oleum frigidum,
vel calidum esse probabant? Probabant hoc
ex viscositate, quam Galenus vocat γλισχρότητα.

Nam quod est γλισχρόν, viscosum & lentum,

id est frigidum. Oleum est γλισχρόν. Ergo frigidum est.

Minorem ita stabiliebant. Cujus corporis partes sunt contractæ & compactæ, & invicem exactè coherent, id est viscosum, & per consequens frigidum. Olei partes sunt tales. Ergo oleum est viscosum, & ob id frigidum.

Consequens in Majori positum hunc in modum rursus confirmabant. Si fundere, extenuare, solvere, & partes à se invicem separare caloris sunt effectus, sequetur, quia contrariorum effectus sunt contrarij, contrahere, & compingere effectus esse frigoris. Prius est verissimum. Ergo & posterius.

Qui calidum esse oleum contendebant, eodem prorsùs argumento utebantur. Quod est viscosum, id est calidum. Oleum est viscosum. Ergo est calidum.

Majorem planam faciebant multis exemplis viscidorum corporum, quæ calida esse, aut à calore proficisci, nemo dubitat. V. g. exemplo succorum, qui tum ex herbis, tum ex fructibus exprimuntur. Hi enim aquei sunt in principio, tenues & liquidi: est ubi decocti fuerint, crassi viscosiq; evadunt. Deinde exemplo mellis, picis liquidæ, resinæ, visci &c. Hæc namque & viscida sunt, & calida. Verùm antogonistæ horum exemplis quoque pugnabant, & viscidorum exempla proferbant in medium, quæ frigida sunt, nequaquam calida: utpote succum Cicutæ, Psyllij, Atriplicis, Bliti

Bliti &c. Vltimò etiam pituitam, tanquam colophonem orationis suæ, producebant. Omnia enim ista lenta sunt atque viscosa, & frigida tamen.

Quin imò insiciabantur, quod antea dictum, fundere solius caloris opus esse. Nam si oleum in venæ sectionibus vulnuscule, ex quo sanguis fluere debet, non fluit autem, vel guttatim duntaxat stillatimque fluit, affusum, fluxum sanguinis promovet, sequitur, fusionem non solius esse caloris actionem. At prius facit oleum, ut experientia docet. Ergo fusio non est solius caloris actio. Oleum enim fluere facit sanguinem, non quòd calore illum fundat & liquet, sed quia lubricum est.

Obijcies, quod lubricum est, id à frigore prodit. Oleum lubricum est. Ergo à frigore. Major probatur. Si glacies est lubrica, sequitur, lubricitatem provenire à frigore: quia ipsa quoq; glacies, quæ aqua est congelata, ab eodem proficiscitur. At glacies est lubrica, ut tactus docet. Ergo lubricitas provenit à frigore. Galenus nil respondet. Dicimus autem nos, tametsi glacies lubrica sit, non tamen id per se à frigore habere, sed superficiei levitate. Nam quæ levia sunt, tersa atque polita, lubrica existunt. Quod si frigus causa levitatis esse in glacie statuatur, tantum per accidens causa est: quoniam facit, ut aqua congeletur, & postea in superficie levitas relinquatur. l. 2. c. 20.

IV.

Utrum veteres contraria de olei temperamento statuentes adhuc aliam habuerint rationem, qua id vel frigidum, vel calidum esse crediderint? *Maxime. Sumebant autem illam à pinguedine, quæ ἀναλογίαν quandam habet cum oleo.*

Qui ergo oleum pronuntiabant calidum, primum sic ratiocinabantur. Si in corporibus ὑγιεινοῖς καὶ εὐθραφέσι, sanis beneque nutritis multa provenit pinguedo, sequitur, eam esse calidam, & proin etiam oleum calidum. Pinguedo enim cum oleo ἀναλογίαν habet evidentem. At in sanis probèque nutritis corporibus multa provenit pinguedo. Ergo pinguedo calida est, & tale quoque oleum, quia illi ἀνάλογον.

Consequentia Majoris probatur. Si corpora sana, beneque nutrita calida sunt, fiuntque à Natura valida atque robusta, quam omnes Physici calidam esse profitentur, sequitur, etiam pinguedinem, illius effectum, esse calidam. Prius est verum. Ergo & posterius.

Qui verò è diverso oleum frigidum esse opinati sunt, illi similiter argumentum petebant à pinguedine, hancque frigidam esse sequentibus probare argumentis sunt conati.

I. est istud. Si animalia calidiora & sicciora, & graciliora sunt, & pinguedine carent, necessario pinguedo frigida erit. Prius est verum ac notorium. Ergo.

II. est

II, est istud. Si foemina abundant pinguedi-
ne, pinguioreque sunt maribus, qui calidiores,
sequitur, eam esse frigidi temperamenti: quia
tales quoque sunt foemina. At prius verum est,
ut *avoloxia* monstrat. Ergo pinguedo frigidi est
temperamenti, & per consequens etiam oleum,
quod illi simile.

III. Si qui otiosam & sedentariam vitam tran-
sigunt, pingues sunt: macri contra, qui laboriose
vivunt, necesse est, pinguedinem quoque frigidam
esse. At prius verum est, ut iterum eadem osten-
dit ocularis inspectio. Ergo pinguedo frigida est
complexionis.

IV. Si gentes, quae frigidas incolunt regiones,
pingues sunt, quae calidas, graciles & macrae,
infertur, pinguedinem esse frigidam. Prius ve-
rum est. Ergo & posterius.

Prius probatur exemplo Gallorum, Thracum,
Pithynorum, Ponticorum, & Galatarum, qui sicuti
frigidas inhabitant regiones, ita quoque pin-
gui sunt corporis habitu praediti. Exemplo item
Arabum, Libyorum, Aegyptiorum, Aethiopum, qui
ut in calidis degunt regionibus, sic etiam graci-
les sunt & aridi.

V. Si animalia frigida pinguiora sunt omnia,
concluditur, pinguedinem frigidam esse. Prius
est verum, ut exempla ursorum, ovium, & porco-
rum ostendunt. Ergo pinguedo frigida est: &
consequenter etiam oleum, quod illi affine.

VI. Si pinguedo in corpore accumulatur, quan-
do ca-

do calor est debilis redditus, consequens est, eam à calore non generari, & proin frigidam esse. Antecedens verum est. Ergo. Pinguis namque succus in nobis non gignitur, nisi cibi probè à Natura conficiantur. In cibis etiam quidem continetur, à nostro autem calore consumitur, velut à flamma oleum. At si is factus sit infirmior, in corpore coacervatur. l. 2. c. 20.

V.

Quæ sint reliquæ veterum rationes, quib. olei temperamentum docere voluerint? Galenus unam ex illis esse scribit, quæ ab insectis petita. Hæc enim oleo peruncta, ut muscæ, vespa, & formica, intereunt. Sed quam ob causam hoc fiat, diversimodè explicârunt. Quidam enim dicebant, cùm animalcula ista sint exanguia, & idcirco frigida, propterea ab oleo interimi, quod ab oleo refrigerentur, & calor illorum exiguus à frigiditate olei extinguatur.

Alij asserebant, calefieri insecta ab oleo, sed mutationem in contrarium ferre non posse.

Nonnulli prætendebant, necari insecta ab oleo, eò quòd nimis inde exiccentur, cùm antea tñ siccata sint exiccata.

Fuerunt denique, qui asseverârunt, ea nimio-
perè ab oleo humectari, & sic quia contra ipso-
rum naturam alterentur, vitam finire. Siccas enim esse bestiolas naturâ. Ideoque naturam earum à contraria humiditate destrui.

Altera ratio desumpta est à nobismetipsis:
ubi

ubi rursus plurimum inter se dissentiebant. Etenim, alij dicebant, eos, qui oleo inunguntur in balneo, sudare copiosius, quam qui citra inunctionem lavantur.

Alij contrarium statuebant. Viriq³ autem rursus inter se discordabant. Nam qui defendebant, oleo inunctos in balneo plus sudare, calidum id esse asseverabant, & sudorem elicere calore. Quidam viscositate, ac fortassis etiam frigore hoc facere clamabant, quoniam frigus cogat densetque exhalantes vapores, efficiatque, ut quod sensum antea fugiebat, postea sensibiliter evacuetur.

Qui minus sudare volebant eos, qui in balneis, aut exercitiis unguuntur, similiter inter se discrepabant plurimum. Nam alij volebant, oleum illinendi facultate sudores cohibere, quod viscosum esset.

Quidam arbitrabantur, prestare istud facultate refrigerandi, & poros cutis constringendi: ac ob id oleum esse frigidum. Nonnulli siccandi: aliqui humectandi vim ei tribuebant. Humectandi quidem illi, qui censebant, oleo inunctos in balneis sudare largius. Siccandi vero, quibus persuasum erat, parcius ab inunctione sudare.

Quod autem oleum inunctos à frigore tueatur, hoc inde fieri quidam perhibebant, quoniam oleum crassum sit atque viscosum.

Arcere namq³ frigus instar vestis & munimenti. Alij vero causam in ejus calorem rejiciebant,

bant, quoniam contactu per calorem calefaciat.

Siccum verò esse oleum, etiam hoc argumento docebant. Quòd literas atramento scriptas neque vitiat, neque delet, id sicca exuiccag³ constat natura: eò quòd reliqua liquida omnia eas aboleant. At oleum literas illas minimè vitiat, & minimè delet, non secus ac cinis & arena. Ergo sicca natura constat.

Quemadmodum verò de primis olei qualitatibus magnus erat apud veteres dissensus, ita & de secundis.

Alij enim id tenuis, alij crasse substantiæ esse dictitabant: & propterea diversas causas adferebant, si, cur aliis rebus minimè permisceatur, rogabatur.

Alij namq³ dicebant, hujus rei causam esse τὴν κερύτνητα καὶ τὴν λεπτομερείαν, illius levitatem & partium tenuitatem: alij verò τὴν γλισχρότητα καὶ τὸ πάχος, viscositatem & crassitiem ejus in causa esse affirmabant: cùm succis sui similibus misceatur, v. g. decocto Malvæ.

Idem dissensus inter illos erat, si quærebatur, cur oleum terram non probè riget, cùm illa alijs liquoribus, v. g. vino, aqua, aceto &c. facile madescat. Quidam enim causam rejiciebant in illius siccitatem: alij in tenuitatem substantiæ: nonnulli in crassitiem. Nam qui tenuitatem pro causa adferebant, intactos terræ poros transire aiebant. At qui crassitiem causam esse volebant, ne ingredi quidem illos profitebantur.

Hæc

Hec Galenus summam duntaxat commemo-
rare voluit. Nam si singula membra hic expen-
derentur, oratio certè in magnam excresceret
prolixitatem. Non etiam merebantur ratioci-
nationes allatae examen accuratius, duab. de
causis: I. quòd incertà sint & ambigua: II. quòd
Medico hæc tractatio sit inutilis. Non enim hic
inquiritur, an medicamenta absolute calida sint,
frigida, humida, aut sicca: neque an formicas,
apes, vespas, aut alia animalia humectare, aut
siccare, calefacere aut refrigerare valeant, inda-
gatur, sed quomodo ad humanum corpus, quod
subiectum est Medicinae, se habeant. Itaque cum
liceat in hominibus experimentum facere, haud
rectè ad alia corpora vertuntur. l. 2. c. 20.

VI.

Cum veteres simplicium vires & qualita-
tes non rectè inquisiverint, quòd spreto sen-
su & experientia ad Rationem profilierint,
quæritur, quænam sit βασει & ορεθη, recta ex-
periendi ratio? Responder Galenus, & re-
petit hanc indagandi rationem, quam etiam in
precedentibus & libro primo edocuit: ut sc. expe-
rimentum faciamus primùm in corporibus ευκρα-
τοις, temperatis. Deinde in corporibus δυσκρατοις,
intemperatis. Tertio in morbis, calidis, frigidis,
humidis, & siccis. Quarto, ut distinguamus id,
quod per se aliquid agit, ab eo, quod operatur
ex accidenti. Hoc autem facere licet, si simpli-
cia simplicibus admoveamus affectibus, à quib.
causa,

causa, sive sit $\alpha\lambda\iota\theta\omega\sigma\alpha$, sive $\kappa\alpha\kappa\omicron\chi\upsilon\mu\iota\alpha$, abest. Deinde si perpendamus, num simplicia statim ab initio vim suam exerant, an demum post aliquod temporis spatium: aut ubi fuerint ablata. Quarto opera imprimis danda, ut simplicia, quorum qualitates investigare animus est, omnis sint alienae mixtura expertia. l. 2. c. 21.

VII.

Quomodo methodus ista universalis ad oleum accommodetur, ut ostendatur, quo pacto illius facultas tandem inveniat? Propositis aliorum opinionibus de olei communis qualitatibus & viribus, quae sanè multae erant & discrepantes, Galenus ad traditam de invenendarum facultatum, simplicibus medicamentis inherentium, doctrinam ratione ac methodo progreditur, & quomodo olei temperamentum inveniat, ostendit. Docet autem, illud non melius indagari posse, quam si animadvertamus, quidnam humano corpori, tum sano, tum egro, admotum, prestare soleat. Investigat igitur olei facultatem ex ipso $\acute{\epsilon}\rho\gamma\omega$, hoc est, ex opere, quod experientia & sensus commonstrat. Monstrat vero experientia, oleum τοῖς ἐκκευμένοις, ijs, qui prater naturam calefacti sunt, applicitum, augere calorem, & efficere, ut progressu temporis calidiores evadant. At τοῖς ἐψυμένοις, illis, qui prater naturam sunt refrigerati, adhibitum, nihil neque prodesse, neque officere. Ex quo liquet, quod licet nos calefacere natum sit, non tamen
id

id facere possit σφοδρῶς, vehementer, neq̄ ἐνεργῶς,
evidenter, quemadmodū resina, pix, aut bitumen.
Inaudienda autem non est pix, resina, aut bitu-
men siccum. Talia enim inungi nequeunt. Neq̄
intelligenda, quæ Sol liquârit. Hæc enim nec
ἀπλῆ, simplicia, nec ἀλόφει, sponte nata sunt
medicamenta: sed resina ἀλόφουλον, quæ sponte
fluit: aut terebinthina, aut lentiscina, quæ li-
quida etiamnum ac recens sit, aut pinea, quæ
in fictilibus supernè instar olci innatat, aut pix
liquida, aut potius, quod oleosum in ea supernè
fluitat, πικανθῶς, flos picis appellata, aut bitu-
men liquidū, quod ex Media importatur. Omnia
enim hæc pingua sunt, plurimumque oleosa in
se substantiæ ac naturæ habent, & ἐνεργῶς, evi-
denter calefaciunt, quemadmodum & alia oleo-
rum genera, utpote myrrha, stacte, (ἢ σακλῆν)
oleum picinum, juniperinum, cedrinum, lauri-
num, aliq̄ plurima, quæ σαφῶς, clarissimè refri-
geratos calefaciunt: τὰς δ' ἐγκραυμῖνας, ex-
stuentes, ἰσχυρῶς, extremè cruciant. Utrosque
igitur, & refrigeratos, & præter naturam exca-
lesfactos calefacere extra controversiam est. Ast
oleum neutros, neque refrigeratos, neque exca-
lesfactos ἰσχυρῶς admodum offendit. Illos enim
non calefacit: hos verò non magnoperè ladir.
Non tamen ἀσαφῶς, obscure iis, qui ἐπ' ἐγκαύσει,
ex ardore febricitant, ἄσους λιγῶς ἀλίου γίνεσθαι,
molestiæ cuiusdam causa est, caloremque augere
apparet. Exemplo sint exquisita erysipelata,
qua

quæ χολώδη sunt πρῦμαλα, affectus ex bilioſa
nati fluxione. Nam in iſtis σαφῶς, manifeſtè ca-
lorem aduget, etiãſi applicetur vel frigidiffi-
mum. Etenim in ardoribus (ἐπὶ τῶν ἐγκαύσεων)
ſi ſalis ſit expers, & λελευκαſμένον, candidum,
aliquid παραμυθίας, ſolatij adfert, dummodo fri-
gidum applicetur. In eryſipelatibus autem,
quãtũvis frigidum ſit, nil utilitatis parit, ſed
omnes affectus, qui ex bilioſa naſcuntur fluxione,
vel maxime offendit: minùs tamen eos, qui quos
ſanguis bili permixtus producit, non tamen levi-
ter. Inflammationes verò ζέσας, ardentes adhuc
minùs ledit, ſed tamen perſpicuè. Ex quibus omni-
bus colligitur, oleum calorem parem iſs, quibus
applicatur, accendere. Apparet enim, corporibus
mediocriter calidis admotum moderate illa cale-
facere: quæ verò valdè calida ſunt, validiùs.

Sic igitur, ut rem in pauca contrahamus, ar-
gumentari licet.

Si oleum commune, quod ſalis eſt expers, re-
cens, & ex olivis maturis expreſſum, refrigeratis
neque prodeſt, neque nocet: præter naturam au-
tem calefactos non admodum offendit, ſequitur,
illud evidenter & vehementer calidum non eſſe,
ut olea & reſinæ recensitæ. At oleum tale, qua-
le deſcriptum, refrigeratis neque prodeſt, neque
nocet: præter naturam aut calefactos non admo-
dum offendit, dummodo non valdè febricitent, aut
exquifito spuriove eryſipelate, aut ferventi phle-
gmone non detineantur. Ergo, vehementer & evi-
denter calidum non eſt, l. 2. c. 21. 8. Quo-

VIII.

Quomodo ergo oleum sit calidum? Gale-
 nus dicit, se l. 3. de temperam. docuisse, quod
 omnia medicamenta calida, quæ corpori appli-
 cantur, caloris sui principium accipiant à nobis,
 & partim ὠραύτως, similiter nos recalesfaciant,
 partim σφοδρῶς, valentiùs. Atque ex illis, quæ
 εἰς ἴσον, equaliter nos recalesfaciunt, oleum esse
 scribit: idque ex illius viribus planum facit.

Nam quod simplex tepidum parit calorem in
 ijs corporibus, quæ mediocriter calida sunt, vali-
 dum autem in illis, quæ calefacta sunt insigni-
 ter, id videtur moderatè calidum esse. Oleum hæc
 facit. Ergo moderatè calidum est.

Minorem probat quo ad membrum prius.
 Quod simplex frigidos affectus, utpote spasmos,
 tremores, & stupores, qui sunt δυσαισθητικὰ καὶ
 δυσκίνητικὰ, magnoperè neque iuvat, neque ledit,
 id valde calidum esse non potest. At oleum dictos
 affectus neque iuvat, neque ledit. Ergo valde
 calidum esse nequit.

Hæc Minor rursùs confirmatur.

Quod simplex non calefacit vehementer, id
 dictos affectus, qui frigidi sunt, non iuvat. At
 oleum vehementer non calefacit. Ergo dictos af-
 fectus non iuvat.

Rursùs, quod simplex non refrigerat, id affectus
 propositos non offendit. Oleum non refrigerat.
 Ergo affectus propositos non offendit.

Si quæras, an oleum dictis affectibus nulla
 ratio-

○

ratio-

ratione prodesse queat? Respondet Galenus, id proprio suo calore, qui moderatus est atque tepidus, istis affectibus non prodesse: posse autem illis utile esse plurimum, cum adscititium comparavit calorem, & illum quidem vehementem. Comparat verò sibi talem calorem, si herbae, aut radices calefaciendi facultate præditæ in eo decoquantur: postea oleum in solium, sive alveum quandam fundatur, & laborantes in illum demittantur. Ex quo consequitur, oleum ὀλίγον ἴσχυρὸν, materiam quandam esse aliorum medicaminum. Id quod Galenus hoc argumento planum facit.

Quod frigidum redditur, si frigida illi incoquantur: calidum, si calida, id quaedam est aliorum pharmacorum materia. At oleum frigidum redditur, si frigida illi incoquantur: calidum, si calida. Ergo quaedam est aliorum pharmacorum materia.

Hæc Minor ab eodem hoc pacto probatur.

Q. est ἐκ τῆς μέσης κρείσσεως, mediæ temperatûræ, id ὑπηρετεῖ τοῖς ἀκροῖς ἐκάλεισιν, utrisq; extremis inservit. Oleum est mediæ temperatûræ. Ergo inservit utrisque extremis.

Major stabilitur exinde: quia si mediæ temperatûræ simplex calido commisceatur medicamento, id quod ex ambobus mistum est, frigidum efficere non valet, nempe cum ipsum non sit frigidum. Neque si frigido associetur, calidum facere potest, quoniam ipsum calidum non est.

Atque hæc causa est, quòd alij oleum nos calefa-

lesfacere dixerint : alij verò hoc ipsum negarint.
Calefacere enim videri possit, cum ad calorem
pervenit calefacienti corpori parem. Hac enim
ratione recalefacere rursus potest. Quòd verò
quem accepit calorem augere non possit, haud-
quaquam calefacere videtur : quippe cum non
quem accepit, servare, sed augere calefacientis
sit opus. l. 2. c. 22.

IX.

Quæ sint principia deceptionis veterum
Medicorum in medicamentorum investigan-
dis facultatibus? Respondet Galenus, tria fuisse.
Primum, τὸ μὴ διαρίσασθαι τὰ γένη τῶν θερμαίνων
ὑμῶν λεγόμενων, quòd non distinxerint genera
eorum, quæ nos calefacere dicuntur. Secundum,
τὸ τὰς ὁμωνυμίας χρῆσθαι συνηχόμενος, quòd ho-
monymis, sive equivocationibus usi sint confuse,
cum tamen calida, frigida, humida, & sicca mul-
tis modis dicantur. Tertium, τὸ μηδεμίαν ἀπολα-
τῶν μεσότηα, quòd nullum statuerint medium,
sed quasi hæc omnia contraria essent ἀμεσα. Nam
quod non videbatur esse calidum, id frigidum
statim pronuntiabant, quasi verò non possit esse
tepidum medieque natura.

Hac occasione Galenus modos persequitur,
quibus aliquid calidum aut frigidum dici pos-
sit, qui tamen etiam in precedentibus traditi
fuerunt.

Primo igitur modo aliquid v. g. calidum dici-
tur ἐνεργεία, actu, ut ignis.

Secundo Δυνάμει, potestate.

Rursus quæ Δυνάμει calida dicuntur, partim sunt τροφαί, alimenta, partim φάρμακα, medicamenta, partim σκεπάσματα, tegumenta.

Tum, quod ἐνεργεία calidum est, tale est, vel ἀπλῶς simpliciter & absolutè, ut ignis: vel κατ' ἐπιεργάτησιν, per exuperantiam, ut animal. Hocque iterum comparatè dicitur, quando scilicet comparatur πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενές, ad sui generis: ut si Leo cum homine conferatur: uterque enim animal est, ejusdemque generis: vel cum confertur cum quovis obvio, h. e. cum quolibet individuo: ut si Dion cum Theone, Titius cum Sempronio comparetur.

Quartò, quod potestate calidum dicitur, primum quidem distinguitur ab eo, quod tale est per accidens. Deinde tot habet differentias, quot actu calidum. Nam cum sit velut apta quedam materia ei, quod actu calidum est, partim ad ea, quæ absolutè calida dicuntur, partim ad ea, quæ per excellentiam quandam, tum ad quiddam σύμμετρον ὁμογενές, medium generis sui, aut ὁμοειδές, medium suæ speciei, aut ad ὅτιον ἐπιλυχόν, ad obvium quidvis, propria utique fuerit materia. Quocirca cum ea consideremus calida, quæ ad hominem referuntur, æquum est, ut alia prorsus omitantur.

Hæc ergò cum veteres non distinxerint, qui de simplicium viribus docuerunt, & insuper etiam τὰς μεσότητας, mediocritates, tum in nostris tempera-

peraturis naturalibus, tùm in temperamentis
etiam medicamentorum præterierint, non mirum,
quòd aberrârint. Arbitrabantur enim, simplicia,
que calida, frigida, humida, aut sicca statuun-
tur, simpliciter & absolutè talia esse, quasi in-
ter hæc non essent, quæ mediæ naturæ esse pos-
sint: neque simpliciter calida, neque absolutè fri-
gida: item neque simpliciter sicca, neque absolu-
tè humida. Mediæ enim naturæ quadam esse
simplicia, omninò concedendum est.

Verùm adeò quidam sunt iudiciorum, stupidi, ut
ne quidem cùm audiverunt veritatem, eam asse-
qui queant. Nonnulli verò etiam contradicere
veritati minimè erubescunt, ac si planè nihil
temperamento esset medium. l. 2. c. 23.

X.

Ut tandem olei temperatura cognosca-
tur, quæri potest, an id nostrum corpus ca-
lescat, an refrigeret, ac ob id vel calidum,
vel frigidum dici possit? Respondet Galenus,
oleum tripliciter nos calefacere. Primum ut
alimentum, quando scilicet assumitur in corpus.

Probat hanc thesî hoc argumento.

Quod est alimentum, id nos calefacit. Oleum
est alimentum. Ergo nos calefacit.

Minor probatur primùm auctoritate cele-
brium Philosophorum & Medicorum. Omnes
enim oleo locum inter alimenta relinquunt.
Deinde hoc medio. Nam quicquid corpori nostro
apponitur, agglutinatur, tandemque etiam assi-

O 3

mila.

milatur, id illius est alimentū. Oleum assumptum corpori nostro apponitur, agglutinatur & assimilatur. Ergo oleum corporis est alimentum.

Deinde ut medicamentum μέσον τῶν θερμὰν ὑγρῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑμᾶς, medium inter ea, qua nos calefaciunt & refrigerant.

Tertio ut tegumentum nos calefacit. Quemadmodum enim vestimenta, sive tegumenta, à nobis ipsis calefiunt, & calefacta rursus nos calefacere consueverunt, ita & oleum à nobis calefit, & calefactum iterum nos calefacit. Ut autem illa calefaciente corpore calidiora non evadunt, sic neque oleum calidius redditur corpore nostro, tametsi ab eo calidum factum sit.

Res fiet clarior, si aeris ambientis meminermus. Hic enim aliquando usque adeò frigidior est calore nostro, ut munimentis tegumentisque adversus illius injuriam opus sit. Interdum verò usq; adeò calidior evadit, ut illum ferre nequeamus, sed queramus umbracula, locaque frigidiora. Nonnunquam verò ita temperatus est, ut neque calefacientia, neque refrigerantia postantur loca, quoniam talis est aer, ut citra omnem molestiam in eo versari liceat. Hæc tertia aeris constitutio, quæ est οὐ μέτρον, καὶ μέτρον τῶν ἄλλων, moderata, & inter alias media, corpus nostrum neque calefacit, neq; refrigerat, cum reliquæ duæ, quæ excessive calidæ sunt, aut frigidæ, evidenter nos aut calefaciant, aut refrigerent. Sic quoque oleum, ut medicamentum, insigniter
corpus

corpus nostrum neque calefacit, neque refrige-
 rat, sed temperatum est. Ceterum, ut, quod
 dixit Galenus, adhuc clarius sit, aliud exemplū
 profert. Concipiantur, ait, homines duo, ὁμοίως
 κεραιμένοι τὸ σῶμα, simili præditi temperamen-
 to, qui sese mutuo contingant, vel pectore & ven-
 tre solo, vel manibus & cruribus. Quodsi aër il-
 los ambiens eandem cum illis nactus sit κρᾶσις,
 ut in tribus hisce corporibus, nimirum in aëre
 ambiente, & in duobus hominibus mutuo se con-
 tingentibus, par insit calor, tum sanè neuter ab
 altero calefiet. Id quod hoc argumento probatur.
 Nam ὁμοία πάντῃ σώματα, quæ corpora undiqua-
 que similia sunt, ea à sese mutuo nullam acci-
 piunt ἀλλοίωσις. Atqui tria hæc corpora, duo se
 contrectantia & aër, similia sibi sunt undiquaq;
 caloris ratione. Ergo nullum ab altero accipit
 ἀλλοίωσις.

At si aër sit frigidus, tunc homines isti duo
 mutuo se calefacere dicentur, tametsi haudqua-
 quam calefaciant, sed frigus solùm arceant.

Dices, quod frigus arceat, id calefacit. Homi-
 nes propositi, se mutuo contrectantes, frigus arcent.
 Ergo calefaciunt se invicem. Respondet Galenus
 ad Majorem, vulgus quidem dicere, quod frigus
 arceat, calefacere: ἀλλ' ἐν ἰσθῶς, ast minùs rectè,
 sed κατὰ χρῆσιν, quia verbo calefaciendi abuti-
 tur. Posse quidem illis permitti, ut pro consuetu-
 dine loquantur: verum concedi nequaquam posse,
 ut omnia, quæ frigus arcent, eodè modo calefacere

dicantur. Nam ἐξ αὐτοῦ τινὶ παρέχειν θερμότητα,
ex se cuiusdam calorem præbere, καὶ κωλύειν τὸ ψυ-
χεῖν, frigus prohibere, idem non sunt.

His sic se habentibus, statuendum, quæ foris
nobis sunt injecta, eundemque calorem cum cor-
pore nostro habent, sive illum habeant à se ipsis,
sive ab aliis, sive à nobismet ipsis, καὶ ἀκριβῆ λό-
γον, exacta loquendi ratione calefacere, aut refri-
gerare dici non posse. At si cui lubeat καὶ ἀχρη-
στα, nominibus abuti, concedi posse, popularem lo-
quendi rationem, dummodo distinguatur: quia
alio modo calefacere nos dicitur ἀεὶ θερμότερον
calidior, alio qui est σύμμετρον, moderatus.
Calidiori verò ἀεὶ ἀνάλογα sunt pyrethrum, κόκκον
πυ. h. e. sinapi, & piper. Moderato autem pro-
portione respondent pinguedo & oleum. Verum
ἀεὶ actu calidus est, vel frigidus: hæc autem sim-
plicia talia sunt potestate. Nam ἀεὶ non ipse
calidum facimus: sed talem illum nuncupamus,
quoniam in eo versando talem eum experimur.
At medicamenta principium calefactionis à nobis
accipiunt, & postea vel æquè nos recalefaciunt,
vel plus, vel minus. Ex albo autem illorum, quæ
æquè nos recalefaciunt, oleum est. Quod tamen
etiam duplici alia ratione calorem augere vide-
tur. Syllogismi confici possunt duo.

Primus est. Q. se habet instar vestimenti
at munimenti, id calorem auget, & corpus ab
ambiente refrigerari prohibet. At oleum corpori
illitum instar vestimenti & munimenti se habet.

Ergo

Ergo calorem auget, & corpus ab ambiente refrigerari prohibet.

Alter est, Q. calorem intus detinet, & effluuium eius arcet, id calorem auget & conservat. Atqui oleum inunctum calorem detinet, & effluuium illius arcet. Ergo calorem auget atque conservat.

Minor probatur, Q. est lentum, glutinosum & viscosum, hocque nomine difficulter à parte, cui est inunctum, decidit, meatusque corporis infarcit & obstruit, id inunctum calorem detinet, & effluuium eius arcet. At oleum tale est. Ergo calorem detinet, & effluuium illius arcet.

Hoc igitur modo oleum nos calefacit, minime vero ut medicamentum: ac proinde neque permittit, ut corpus nostrum siccetur, nisi calidum applicetur, idque plusculo tempore. Quas illius vires cum homines habeant usu compertas, quos largius sudare volunt, sive in, sive extra balneum, eis non protinus ab initio oleum admovent. Verum illis, qui ex morbo aliquo convalescunt, & morbo laborarunt, ubi sudare coeperint, calidum affundunt. Affundunt quoque illis, qui morbo etiamnum detinentur, ubi jam abunde satis sudarint. In sanis, qui longo itinere, aut exercitatione, aut quovis alio pacto sunt exhausti atque evacuati, etiam ante sudorem oleum inungi permittunt. Sed qui non concoxerunt, aut corpore sunt *πλαθωσικῶ*, his neque in balneo illiniri concedunt. l. 2. c. 24.

O S

II. Cum

XI.

Cum oleum medium sit inter calefacientia & refrigerantia, quaeritur, an idem etiam medium sit inter humectantia & siccantia? Affirmative respondet Galenus; idque probat duobus argumentis.

Primum est. Q. neq₃ ut aqua humectat, neq₃ ut oleum laurinum, aut cedrinum siccet, sed talem servat nostri corporis temperiem, qualem accepit: scil. humectans solum ad equalitatem partes, eas autem humidiores minimè reddens, id est μέσον inter humectantia & siccantia. Atqui oleum, si scil. omnis externi caloris & frigoris sit expers, neque ut aqua humectat, neq₃ ut oleum laurinum, aut cedrinum siccet, sed talem nostri corporis temperiem, qualem accepit, servat, nimirum humectans solum ad equalitatem partes, eas verò humidiores minimè reddens. Ergo μέσον est inter humectantia & siccantia.

Minor, quòd oleum partes ad equalitatem solum humectet, h. m. probatur. Q. partes non supra gradum illorum humiditatis humectat, & tamen propriam earum humiditatem conservat, id eas ad equalitatem solum humectare dicitur. At oleum partes, quib. illinitur, non supra earum humiditatis gradum humectat, & propriam earum humiditatem conservat. Ergo eas ad equalitatem solum humectare dicitur.

Hæc Minor iterum sic stabilitur. Q. αἰσθησας τὰς αἰτιώδεις διατροὰς τῆ σωματικῆς, omnes corpo-

corporis vaporosas expirationes prohibet, id propriam partium humiditatem conservat. Oleum hoc facit. Ergo humiditatem partium conservat.

Minor rursus confirmatur. Q. est lentum crassum, & viscidum, id expirationes illas prohibet, quoniam est ἐμπλαστικόν, porosque occludit. Oleum est lentum, crassum & viscidum. Ergo expirationes illas prohibet.

Secundum. Q. non tantum calidis & frigidis medicamentis, sed etiam humidis & siccis accommodata est materia, id medium est inter humectantia & siccantia. Oleum est talis eorum materia. Ergo medium est inter humectantia & siccantia. Mediocriter igitur humidum est, sicuti temperate & moderate calidum supra dictum fuit.

Minor plana fit hoc modo. Q. permistum exiccantibus exiccat, & quod adjunctum humectantibus humectat, & his associatum, saepe magis humectat, quam id, quod πρώτος, primario est humidum, ut aqua, id aptissima est eorum, quae humectant & siccant materia. At oleum hoc facit. Ergo aptissima exiccantium & humectantium est materia.

Quod autem oleum admistum humectantibus magis saepenumero humectet, quam aqua, quae tamen πρώτος humectare dicitur, hoc pacto probatur. Q. veluti vinculum est, & propter lentorem ac crassitiam diu partibus inhaeret, & per consequens etiam diutinam actionem obtinet, id magis

magis humectat, quam aqua, quæ licet πρῶτος
humectet, tamen cum haud diu inhereat, nec
diu operetur, strenuè humectare nequit. At oleum
humectantibus aliis additum, veluti vinculum
quoddam est, & propter lentorem ac crassitiem
partibus diu inhaeret. Ergo magis, quam aqua,
humectat.

Ex quibus consequitur, oleum longè optimum
remedium exiccatis squalidisque esse corporibus.
Siccans verò esse præsidium, si siccantia simpli-
cia, v. g. chalcitis, pyrethrum, galla, struthiū &c.
illi fuerint permista. Quapropter, cum omnibus,
quæ sibi commiscantur, oleum subserviat, εὐλόγως
sanè veluti materia omnium existit. Quamvis
autem necessario propriam illorum vim & actio-
nem retundat ac minuat, non tamen minuere
solet usum, seu utilitatem. Imò est, ubi eam quo-
que adaugeat. Non enim eadem sunt, τὴν ἐνεργείαν
τινὸς αὐξῆσαι, actionem cuiuspiam augere,
καὶ τὴν ὠφέλειαν, utilitatem. Nam ἐνεργεία se-
cundum propriam cuiusque facultatem: ὠφέλεια
verò nonnunquam ex accidenti agit: de qua ta-
men postea differetur. Hic solum tenendum,
ὕδραλαιον, mixturam ex aqua & oleo, magis las-
situdinibus commodare, quam solam aquam: non
quidem quòd vires ejus intendantur, sed quòd
diutiùs partibus inhereat: h. e. uti dictum, non
ratione ἐνεργείας, sed ratione ὠφελείας, quoniam
crassities & lentor olei hanc parit utilitatem, ut
partibus diutiùs, quam aqua simplex adhereat.
l. 2. c. 25. 12. Cum

XII.

Cum dictum, oleum remedium esse eximium corporibus exiccatis, & verò per exercitationes, quæ lassitudinem pariunt, corpora siccentur, quæritur, quo modo oleum lassitudinem istam solvat? Respondet Galenus, solvere eam, si membra oleo fricentur ἐπιπλέον, plusculum. Fundamenta hujus assertionis sunt sequentia:

I. Oleum humectare & emollire:

II. Frictione comparari calorem adscititium.

III. Oleum frictione adigi in minutos corporis meatus.

IV. Oleum cum frictione adhibitum humiditatem acrem ac subtilem, quæ in lassitudine ex colliquatione (ἐκ συνήξεως) provenit, ac sub cute latere solet, per halitum digerere.

V. in lassitudinibus geminam nasci affectionem: resiccationem partium similarium, & humectationem vacuorum spatiolorum. Humectari verò non utili & naturali humore, sed tenui, acri atque mordaci: & proin remediis egere duplicibus, tum siccitatem partium rigantibus, tum acrem humorem evacuantibus.

Hinc sic argumentari licet. Q. partes resiccatas humectat, & tenues acresque humores, qui in lassitudine ex colliquatione proveniunt, ac sub cute latent, evacuat, id lassitudinem solvit. Atqui oleum frictione corpori inunctum hac duo prestat. Ergo lassitudinem solvit.

Minor

Minor probatur quo ad membrum prius.

Q. est humidū, id partes resiccatas humectat. Oleum est humidum. Ergo partes resiccatas humectat; eoq; magis, quando cum frictione adhibetur. Intruditur enim quasi in poros cutis.

Deinde quo ad membrum posterius.

Q. digerit atque discutit, id etiam vacuat. Oleum cum frictione illitum digerit atque discutit: quoniam frictione calor excitatur, qui digerendi & discutiendi facultate pollet. Ergo oleum cum frictione illitum vacuat.

Si quæras, qualianam sint illa excrementa? ubi lateant? & num reverà per exercitationes corporis generentur? Respondet Galenus, esse λεπλά, tenuia, & σίμυα, acria, καὶ δακνόν, mordacia, & latere non tantum sub cute, sed etiam defluere, tanquam σὺνὴ ὑμᾶς, liquamina, in ventrem: neque figmenta esse: cum videamus, eos, qui se exercuerunt, sudare: & conjectura probabili assequamur, etiam in reliquo corpore talia relinqui supervacua post exercitationes, qua evacuationem postulent. l. 2. c. 25.

XIII.

Quæ igitur remedia tum ad humectationem & emollitionem partium, tum dictorum excrementorum evacuationem sint omnium aptissima? Galenus ait, talia esse dulcium aquarum balnea. Probat hoc tali argumento.

Quæ remedia sunt humida, ea siccitatem partium emendant: & quæ calida, tenues acresque humo-

humores eliciunt. At balnea aqua dulcis sunt
humida & calida. Ergo siccitatem partium
emendant, & acres humores eliciunt.

Si iterum roges, utrum ejusmodi balnea suf-
ficient? Respondet Galenus, sufficere quidem
posse, si aqua ita comparata esset, ut non facile
deflueret. Verum, cum foris affusa facile defluat,
& que in poros ingressa corporis promptè effluat,
siquidem ansam nullam habeat, ideoque illi ne-
cessariam esse admisionem olei, & parandum
Hydreleum. Hoc enim maximè juvare, si eo
diutius quispiam fricetur, quod veteres Græci
Χυλαῖον nominabant: cui oppositum erat Ἐγκα-
λειφειν, quod est, sicca frictione uti. Qui modus
& ipse lassitudinem quodammodo sanare potest:
sed efficacior longè est modus prior, qui fit per
τὸ Χυλαῖον, & quo Hydreleum fricando inungi-
tur.

Ratio huic includi potest syllogismo. Quo mo-
do efficitur, ut & aqua, & oleum diutius corpo-
ri inhereat, & cum siccitas ex exercitatione con-
tracta corrigatur, & dicti tennes acresque hu-
mores evacuentur, is ad tollendam lassitudinem
est efficacior. Isto priori modo hæc efficiuntur.
Ergo posteriori est efficacior.

Minoris ratio ex dictis liquet. Nam cum Hy-
dreleum paratur, aqua cum oleo miscetur, hæcque
mixture diu agitur, & quasi teritur atque con-
tunditur, ut probè cœant ambo, nec facile à se
invicem separentur: quo fit, ut vires aqua non
quidem

quidem intendantur, fortioresque reddantur, sed tamen aqua propter admixtum sibi oleum, quod crassum est & lentum, diutius partibus, quibus est affricata, inhaereat & immoretur. l. 2. c. 25.

XIV.

An quod utrisque inservit extremis, scilicet calidis & frigidis, aut humidis atque siccis, mediam tenere debeat temperaturam? Mediam temperaturam, μέσην τῆς κράσεως, Galenus eam vocat, quae est σύμμετρος, moderata, nullam habens in activis, aut passivis insigniorem excessum: ut liquet ex cap. 24. Id vero simplex ἁπλὴν τῶν ἀκρῶν, materiam extremorum vocat, quod eam habet temperaturam, ut si v. g. frigida illi commisceas simplicia, frigida reddatur mixtura: si calida, calida evadat. Docuit enim Galenus cap. 22. quod media est temperatura, utrisque inservire extremis: ita ut si permisceatur calidis mistum ex ambobus, frigidum facere nequeat, quia ipsum frigidum non sit: neque si frigido associetur, id calidum reddere non valeat, quia ipsum non sit calidum.

Ad propositum ergo problema respondet Galenus, quod simplex materia rationem obtinens, in mistis mediam tenere debeat κράσιν: idque probari posse scribit dupliciter. Primum quidem καθόλου ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν φαρμάκων φύσεως, generatim ex ipsa medicaminum natura. Deinde vero ἐκ τῶν ἰσῶν καὶ εἰδῶν τῶν φαρμάκων isogias, speciatim ex illorum historia.

Gene-

Generatim hoc modo. Si quod materia rationem habet in mistura, intemperatum esset, & excedentem aliquam vel activam, vel passivam haberet qualitatem, tùm admisti sibi medicamento facultatem vinceret, in contrarium traheret, & in aliam planè speciem transferret, quod ex ambobus miscetur. At hoc facere non debet: quia nullam neque ἐπισημῶν ἰδέαν, insignem speciem, neque δύναμιν, facultatem exerere debet. Ergo quod materia in mistura rationem habet, intemperatum esse non decet.

Speciatim verò modo sequenti. Non debet id, quod materia rationem habet, neque calefacere, neque refrigerare, neque humectare, neque siccare. Nam si hoc faceret, alienam introduceret qualitatem, & scopo nostro forsitan contrariam. Illustrari hoc potest exemplo rerum calefacientium & desiccantium, quarum supra quoque mentio facta, resina, picis liquidæ, myrrha, bituminis, olei cedrini, laurini &c. Hæc enim omnia in aqua agitata, & trita, & confusa calefaciunt magis, quàm refrigerant: & desiccant magis, quàm humectant. Ideòque τὰς κοινῶν αἰσθητικῶν, lassitudinis sensus haud admodum solve-re valent. Non enim eandem cum aqua vim habent. Proinde magis intentioni nostræ adversantur, quàm affectui medentur: ἀντιπαρῆτοι, magis quàm συνεργήσοιται, contrapugnant magis, quàm cooperantur.

Quæ igitur eandem vim cum aqua non habent,

P

benr,

bent, quæ mediam inter extrema naturam sortita nō sunt, ut τῶν πρώτων ἐρεψυβύλι, primario agenti, minimè inserviant, quæ deniq; desiccant & calefaciunt, non humectant & refrigerant, ut aqua, ea conveniens aliorum materia esse non possunt. Enumerata modò simplicia eandem vim cum aqua non habent, neque mediam naturam inter extrema sortita sunt, sed calefaciunt atq; desiccant. Ergo conveniens aliorum materia esse non possunt. Nam experientia testatur, si aquam simplicib. calefacientib. & siccantibus commisceas, aquam non modò nihil eorum, quæ agere nata est, prestare posse, sed eam prorsùs obscurari & quasi aboleri, tanquam admista non fuisset. Etenim Chalcidis, Sandaracha, Mysy, aliaque hujus generis, quæ nos vehementer tum calefaciunt, tum siccant, validas etiamnum vires suas, etiam aquæ permista, retinent.

Liquet ergò, id, quod utrisque extremis tanquam materia inservire debet, μέσον εἶναι τὴν ἰσότην, mediam obtinere temperaturam deberet, ut oleum olivarum. l. 2. c. 26.

XV.

Quomodo conficiendum sit ῥόδινον, oleum rosaceum? Quodnam oleum rosaceum propriè vocetur? Cujus sit temperaturæ? Quomodo vires ejus explorentur? Conficiendum est ῥόδινον ex oleo salis experte, & ἀκριβῶς, ad unguem puro: dandaque opera, ne quid in se medicamentosius contineat, uti id apparare solent
οἱ μὲν

οἱ μύσσοι, unguentarij. Condiebant enim prius
oleum quibusdam aromatibus, tum ut magis du-
raret, tum ut evaderet ἐωδέσπορον, odoratius.
Postea demum rosas injiciebant. Oleum namque
rosaceum (ἐλαίον ρόδινον) vocabant, quod absque
aromatibus & odoramentis preparatum erat. Cui
verò aliquid aromatum additum fuisset, id non
oleum, sed μῦρον, unguentum nuncupabant.

Cum verò oleum commune, quod recens,
dulce, & ex maturis olivis expressum, veluti ma-
teria quedam sit calidorum frigidorumque me-
dicaminum, media scilicet & temperata natura:
cumque τὸ ρόδινον ex oleo communi & succo ro-
sarum constet, erit utique & ipsum talis tempe-
raturæ, qualis est rosarum succus: ρόδινον scilicet
ἀγεστός, καὶ ὄντως ρόδινον.

Ejus verò virtus & temperies non ex odo-
re, neque ex colore, neque ex similibus aliis acci-
dentibus indaganda est, sed ex ἐναργῶς φαινόμενοις,
iis, quæ evidenter apparent, tum in sanis, tum in
ægris corporibus, investiganda. Quid autem τὰ
ἐναργῶς φαινόμενα nos docent? Docent, eos, qui
sunt κακαυμένοι, adusti, ab eo refrigerari, & illicò
utilitatem inde percipere aliquam. Qui verò
sunt refrigerati, evidenter ab eo ladi. Vides ergò,
oleum rosaceum magis refrigerare, quam calefa-
cere: non tamen refrigerare validè: sed ita, ut
frigiditas illius proxima videatur mediæ tempe-
raturæ. Ejusmodi verò medicamina clarioris do-
ctrina causa ex illorum sunt classe, qua primo
P 2 gradu,

gradu, sive recessu frigida sunt: quemadmodum
quæ paululum à media temperie ad calidiorem
declinant, primi gradus calefacientia statuuntur:
quos recessus & gradus hîc & alibi ἀποστάσις
καὶ τάξις Galenus appellat. l. 2. c. 27.

COROLLARIA.

I.

AN Opium calidum, an frigidum? Noto-
rium est, Græcos & Arabes Opium statuere
frigidum, & quidem gradu quarto: adeo ut sen-
sum stupefaciendo dolores leniât, somnum indu-
cat, & alvi fluxus coerceat. Eos sequuntur ad-
huc hodiè neoterici multi, & propterea illud ca-
lorificis corrigunt, myrrha, croco & castoreo.
Dant etiam cinnamomum, piper, cardamomum,
satureiam, origanum, absinthium, rutam, allium,
theriacam &c. infusa, vel decocta in vino meraco:
secuti vestigia Dioscoridis l. 6. c. m. 17. ubi de
Meconij cura agit: Galeni l. 9. de compos. med.
κ. τόπ. c. 4. & Avicennæ l. 4. fen. 6. tract. 1. cap. 18
Verum, cum Opium sit amarum: cum sudores
moveat: cum acrimoniam quandam habeat: cum
sitim excitet: cum Venerem irritet: cum pruri-
tum faciat: cum facile inflammetur: cum linguam
vellicet, faucesque incendat, qui queso frigidum,
statui potest: & quidem, ut Galenus docet loco
allegato, in excellentissimo gradu, adeo ut omniū
narco-

narcoticorum & soporiferorum fortissimum judicet? Nec est quod vis vaporulixi καὶ ὑπρωλιxι obijciatur. Hac enim non à manifesta qualitate frigida, sed ab occulta, quæ ἀππνιῶ est, inexplicabilis, proficiscitur. Aliàs magna aquæ frigida, nivis & glaciæ copia magis, quàm duo triave Opj granula stupefacerent: quoniam in majori quanto major esse virtus solet.

Notanda hîc sunt obiter tria. I. quæ dicuntur de Opio, etiam de Meconio intelligenda esse. Nam non specie, sed gradibus solùm differunt. Meconium enim Dioscorides l. 4. c. m. 56. multò dicit ignavius esse. Differunt & materia proxima. Remota enim eadem est utriusq, nempe papaver. Proxima autem quodammodo alia. Etenim secundum Dioscoridem Meconium fit ex capitibus & foliis (alij addunt & ex caulibus) papaveris tuis, præloque expressis, & in pastillos formatis. Opium verò succus est capitibus papaveris paululùm leviterque incisus extillans. Faciundi rationem monstrat idem ibidem.

II. Optimi Opj notas esse secundum Dioscoridem, quòd sit grave, densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, leve, candidum, aqua facillè solubile, non asperum, non grumosum, quòd intercolandum non, ut cera, coëat, & in Sole non diffundatur: dein admotum lucernis non atra flamma luceat: denique extinctum odoris vim conservet. Quibus notis addere licet, quòd vires habeat

insignes valdeq; potentes, ad dolorem sopiendum, somnum conciliandum, fluxiones capitis sistendas, tussim ferinam, à destillationibus abortam, compescendam, alvi uterique fluores inhibendos.

III. Officinarum opiū non videri legitimum Dioscoridis Opium esse. Nam tametsi grave sit, densum, amarum, somniferum, tamen quia neq; candidum est, sed nigrum, neque leve, sed asperum, neq; purum, sed impurum, & forsitan etiam non ex capitibus papaveris, cultro leviter decussatim in stellas, ut Dioscorides loquitur, ne penitus adigatur, incisus, lachryma in modum extillans, sed ex capitibus, folijs & caulibus papaveris vel expressum, vel decoctum. Sic enim & Meconium, Opij emulum, antiquitus paratum fuisse, Plinius l. 20. c. 18. testatur.

IV. Nostrum Opium, dummodò purificatum sit, utiliter quoque usurpari posse, quòd equè catarros sistat, somnum adferat, dolores sedet, tussim coërceat, & omnis generis fluxibus medeatur, ac Opium Dioscordis.

V. Maslac Turcarum Asiaticorum, in Natolia, h. e. Asia minore, habitantium, Opij speciem quandam esse. Magno enim studio & frequentia papaver colere, & exinde Opium suum, quod Maslac appellant, conficere dicuntur. Utuntur eo satis crebrò, & quidem magnitudine pisi: non ut somnum sibi concilient, sed ut hostem invasuri animos inde parent, fortiùsque cum illo praeliantur. Sumunt id autem hos in casu aliquantò largiùs:

largius : quo facto, instar furiosorum in obvia
quævis pericula feruntur, nihil neque arma, ne-
que sclopetorum bombardarumve, aut machina-
rum bellicarum glandes pertimescentes.

II.

An aliquid tum cibi, tum potus in pul-
monem feratur? Solidioris cibi consueto natu-
ra ordine nihil eò fertur. Fertur autem eò ali-
quid illius nobis inter comedendam vel loquenti-
bus, vel ridentibus, vel præproperè & incautè
manducantibus, celeriterque deglutientibus. Ve-
rùm, hoc si contingat, tussis oboritur gravissima,
vox intercipitur, & homo penè suffocatur. Id
quod Anacreonti accidisse Valerius Maximus
l. 9. c. 12. memorat, qui acino vuae passæ suffo-
catus interijt. Eadem ratio potus est, si pluscu-
lum illius, imò ne plusculum quidem, sed aliquot
duntaxat guttula nobis imprudenter bibentibus
subitò in laryngem defluat. Neque cessat tussis,
vocis interceptio, & suffocationis periculum, do-
nec à spiritus egredientis vehementia, quod mo-
lestat, propellatur: sic docente Galeno l. 2. simpl.
c. 17.

Non diffitemur tamen, quin aliquid potus per
aspera arteria parietes interiores feratur, & ad
pulmones deducatur: idque planè sine noxa, &
sine symptomatibus modò expositis. Paucum enim
id est, & non absòlus, sed paulatim ac pedeten-
tim eò abit. Nam epiglottis, quæ laryngis
est operculum, semper patet, ut aëri fumidisque

excrementis præbeat exitum: nec deprimitur unquam, nisi nobis cibum potumque deglutientibus. Haud ergo impossibile est, ut dum pondere assumptorum deprimitur, exiguum quid liquoris alicujus per rimas & latera laryngis in asperam arteriam, indeq; in pulmonum bronchia delabatur. Et quorsum quaeso Medici tum syrupos, tum elegmata, tum tabellas ad promovenda sputamina in asthmate, peripneumonia, pleuritide, & empyemate ordinarent, si nil liquida substantia eò pertingere posset? Videatur consensus Hippocratis l. de corde, & Galeni, tum loco allegato, tum l. 8. de placit. Hipp. & Platon. cap. ultimo.

III.

Quæ sit causa, quod si vel cibi solidioris particula, vel potus portuicula aliqua nobis imprudenter comedentibus atque bibentibus in asperam arteriam delabatur, tantus dolor, tantum suffocationis periculum, tantaque vocis interceptio consequatur? Hoc factum videtur mira Natura providentia, ut animal cautè bibat & comedat: ne plusculum vel cibi, vel potus ἀπόως, confertim, assatimve in fistulam spiritalem deerret. Oportet enim cannam pulmonis esse liberam, quò ingressus & egressus esse promptus atq; expeditus possit aëri, dum inspiramus & expiramus. Vita namq; & respiratio pari passu ambulare vulgò dicuntur. Hanc ob causam membrana arteriam tracheam succingens

gens sensum obtinuit exquisitum valdè: quò si aliquid in laryngem subito delaberetur, id illicò sentiret, ipsaque virtus expultrix ad officium suum, quod exurgis est, instigaretur.

I V.

An pinguedo à calore, an à frigore proveniat? Peripatetici ajunt à calore. Illorum enim Princeps pinguedinem vocat αἷμα περιμύεινον, sanguinem concoctum, l. 2. part. an. c. 5. At omnis concoctio à calore. Scribit quoq; ibidem, eam esse participem aëris & ignis. At hæc elementa calida sunt. Notorium insuper, flammam facile concipere. At talia quæ sunt, calida videntur. Adhæc copiosa observatur pinguedo circa cordis caput, renes, & musculos non paucos, natium præcipuè. Sed partes istæ inter calidas reponuntur. Veteres quidam, inquit Galenus l. 2. simpl. cap. 20. credebant, inter oleum & pinguedinem evidentem ἀναλογίαν esse. At oleum calidum est, quia aëreum. Ergo & pinguedo. Idem, ait idem ibid. dicebant, multam esse pinguedinem in sanis benèque nutritis corporibus. Quod ipsum quoque Galenus l. 11. simpl. c. de pingued. suo calculo comprobat. At talia sunt calida. Ergo & effectus caloris, pinguedo. Denique effectus docent, pinguedinem calidam esse. Nam omentum pingue est, ut calorem & ventriculi, & intestinorum, quibus innatat, foveat, concoctionemque promoveat, quemadmodum Aristoteles l. 4. part. an. c. 3. docet:
P S idque

Idem Galenus l. 4. us. part. c. 9. exemplo eorum, quibus per magna abdominis vulnera omentum exciderat, & ob livorem, quem contraxerat ab aëris ambientis frigore, fuerat amputatum, confirmat. Idem Galenus l. 5. simpl. c. 9. pinguedinem inter τὰ ἐκπυμνικὰ, suppurantia recenset. At ἐκπυμνικὴ species quaedam est concoctionis, quam à calore proficisci dictum est. Et libro 11. simpl. pinguedinem calefacere, humectare, emollire, & digerere scribit: aliam tamen magis, minùs aliam. Magis animalium ferorum & naturâ calidiorum: minùs urbanorum & frigidiorum. Magis quoque inveteratam: minùs recentem.

Peripateticis se opponunt Medici, & pinguedinem à frigore provenire contendunt.

I. quia à calido liquatur, à frigore autem concrefcit.

II. quia corpora calidiora pinguedine ferè carent. Sicca enim sunt & gracilia: quo argumento etiam usi sunt veterum quidam, ut testatur Galenus l. 2. simpl. c. 20.

III. quia femine, quæ maribus frigidiores, pinguedine abundant. Mares, qui calidiores, illius minus habent. Ibid.

IV. quia qui otiosam & sedentariam vitam agunt, pingues sunt: macri contrà & graciles, qui laboriosè vivunt. At illi frigidi: hi calidi iudicantur. Ibid.

V. quia gentes frigidas inhabitantes regiones pinguedine luxuriant: macra verò conspiciuntur, quæ calidas incolunt. Ibid.

6. quia

V I. quia animalia frigida, quae quidem ἐρρα-
μα sunt, sanguinea, (nullum enim ἀραιον vel
seuo, vel pinguedine gaudet, inquit Aristoteles
l. 2. part. an. c. 5.) pinguiora sunt: graciliora,
quae hisce contraria. Ibid.

V I, quia pinguedo semper in corpore nostro
membranis, partibus frigidis, adherere cernitur,
exceptis meningibus, testium, & quibusdam aliis.

V II. quia illi, quibus venae sunt exiles atque
angustae, pinguiores sunt iis, qui amplis & turgi-
dis sunt praediti. At venarum angustia frigidio-
ris temperamenti nota est apud Galenum in
μικροτέχνη c. 44. & l. 2. de temperam. c. 6.

V III. quia hyberno tempore pinguiora sunt
animalia, quam aestivo. Videatur de hac mate-
ria l. 2. de temperam. c. 4. & 6.

Nobis decisio quaestionis haud videtur dif-
ficilis, dummodo distinctio adhibeatur. Conside-
randa enim pinguedo & secundum concretionem
suam, & secundum materiam, tum proximam,
tum mediatam, & secundum materia istius cau-
sam efficientem. Concretio fit à tepido mem-
branarum calore, qui à Medicis habetur pro fri-
gore. Materia remota sanguis est: quo nomi-
ne dixit Aristoteles, nullum exanguie animal se-
vum, aut pinguedinem habere. At sanguis hu-
mor calidus est, & caloris pabulum atque fomen-
tum.

Materia proxima vapores & halitus sunt
pingues & oleosi, è sanguine manantes, qui alla-
bentes

bentes ad membranas, à densitate earum arcen-
tur, quò minùs ferantur ulteriùs, tandemq; con-
globantur quasi & concresecunt, corpusque consti-
tuunt, quod pinguedo appellatur. Causa verò
efficiens tum generans sanguinem, materiam
mediatam, tum vapores illos oleosos exuscitans.
materiam immediatam, calor est, ut omnibus no-
tum.

Frigus ergo concedimus, tanquam causam con-
cretionis; sed non actuale & absolutum, (tale
enim in sano & vivente corpore Galenus non
admittit) verum calorem tepidum. Calorem
astruimus tanquam causam efficientem, eamque
generantem sanguinem, & vapores unctuosos
exuscitantem.

Ipsam verò pinguedinem calidam & humidam
statuimus, tum ratione predominantium in mix-
tura ejus elementorum calidorum, tum etiam
effectuum causa: quoniam pinguedo concoquit,
discutit, suppurat, calefacit: alia tamen magis,
alia minùs, ut supra ex Galeno monuimus.

V.

Num rectè dixerit Galenus l. 2. simpl. c.
24. vestimenta nos calefacere? Suo modo re-
ctè: scil. à nobis calefaciendi principio accepto.
Incalescunt enim à nobis: sed recalefaciunt cor-
pus nostrum: fitque ista calefactio hinc inde &
reciprocè, quamdiu vestimenta nobis adherent.
Calefaciunt etiam nos hac ratione, quoniam ex-
terni frigoris introitum arcunt, presertim si vel
ex

ex pellibus animalium, vel pannis compactioribus
& crassioribus sint confecta.

Dices, quòd aliquid non habet, id alteri com-
municare non potest. Vestes calorem non habent.
Ergo neque illum nobis communicare possunt. Re-
spondemus ad Majorem: quòd aliquid neque actu
impresentiarum, neque potestate in tempore fu-
turo habet, id alteri dare nequit. At vestes licet
actu calorem non habeant: habent illum tamen
potestate, sc. à calore nostro paulò post assumptio-
nem sibi impertitum. Ideòque eodem corpus no-
strum recælesciunt.

VI.

An gentes frigidas incolentes mundi pla-
gas calidiores sint iis, quæ inhabitant cali-
das? Si de interno, proprio & nativo calore ser-
mo sit, videntur sanè illa has caloris robore supe-
rare. Primum, quia corpora habent ob ambien-
tis frigiditatem magis compacta atque constricta:
quorum causa neque internus calor facile exha-
lat: neque externus promptè ingreditur. Deinde,
quia Septentrionales sunt audaciores, animosio-
res, & bellicosiores: quæ qualitates sanè non nisi
ab vberiore calore proficiscuntur. Tertio, quia
corpora eorum sunt majora secundum omnem
dimensionem. Quarto, quia sunt robustiora.

At $\eta \iota \chi \upsilon \varsigma \tau \acute{\epsilon} \sigma \acute{\omega} \mu \alpha \lambda \theta$, inquit Aristoteles pro-
blem. 32. sect. II. precipue in calore consistit:

Quarto, quia sunt $\mu \epsilon \gamma \alpha \lambda \acute{\omicron} \phi \omega \nu \omicron \iota$, vocem ma-
gnam edunt. At tales juxta Hippocratem l. 6.
epidem.

epidem. sect. 4. præcalidi sunt. Quintò, quia sunt voraces, & non tantùm multa, sed etiam crassa, solidaque fercula feliciter concoquunt. At caloris vbertas facit, ut homines edaces existant. Ostendit hoc Hippocrates sect. 1. aphor. 13. exemplo adolescentum & puerorum, qui propter caloris vigorem jejunium diu tolerare nequeunt: exemplo hyemis & veris, quib. anni temporibus ob eandem causam jejunare homines diu non possunt.

VII.

Sitnè oleum olivarum, quod ex maturis est olivis expressum, aëreæ & terrenæ naturæ? Ex libro secundo Galeni de simpl. med. fac. colligimus, oleum aëreas, aqueas, & terrenas in se habere partes. Aëreas, I. quoniam pingue & unctuosum, II. quoniam leve. Innatat enim liquoribus aqueis. III. quoniam calidum & humidum, sed tali humiditate, quæ non aquea est. Ignis enim est pabulum. Si aqueum esset, ignem extingueret. Aqueas, si sit recens. Galenus namque ex Theophrasto docuit, liquoribus ex plantis elicitis excrementum inesse geminum: tenuius & quasi aquosius, itemque crassius atque terrestrius. Illud progressu temporis partim concoqui, partim consumi: hoc subsidere ait, quia gravius. Illud inesse oleo recens ex olivis expresso: hoc manere, & ἀμύρην, amurcam, seu facem & limam olei appellari dicit. l. 2. cap. 17.

VIII.

Utrum omnia viscosa sint frigida? *Viscosum*, seu viscidum, & glutinosum, græcè γλισχρόν, dicitur tam de solidis corporibus, quam de humoribus. In solidis quidem id viscidum, & glutinosum est, quod fractu est contumax: eò quòd humor multus, & qui tensioni cedit, terrenas partes glutinet: quod tamen aliàs lentum vocant: *Βάβη*: flexile scil. minimèque fragile: ut sunt salices, tendines, ligamenta, membrana &c. Huic opponitur ἰὸν κραιώρον, friabile, quod siccum & facile in minutas particulas teri potest: das leicht zu zerreiben ist. Græcis aliàs ἑυθραστόν, ἑυθραστόν, ἑυθραστόν: ut panis tostus, saccharum album &c. In humoribus autem viscosum appellatur, quod rebus tenaciter adheret: vel quod dum trahitur, aut elevatur, continuitatem longissimè servat. Ad problema ergo propositum respondemus, multa quidem viscosa frigida esse, ut cerebrum, mucum, pituitam, syrupos ex refrigerantibus simplicibus paratos, mucilaginem sem. cydoniorum, sem. psyllij, Fragacantha &c. sed non omnia. Plurima enim calida esse, mel, oleum, pinguedo, resina terebinthina, laricea, abiegna, pix & bitumen liquatum docent. Ideòque quemadmodum nec ex aliis quibusdam accidentibus certi aliquid de simplicium temperamento statui potest, ita neque ex viscositate. Sensus atque experientia optima sunt κριτήρια.

IX.

An oleum, quod ex maturis olivis expres-
sum, & mediæ est ætatis, in utraque prima-
rum qualitatum oppositione sit temperatum?
Galenus hoc secundo libro de simpl. med. fac. sta-
tuit, oleum in activis esse temperatum, si scil. sit
simplex, dulce, & ætatis mediæ. Quod nos quoque
tuemur: quoniam manifestè nos neque calefacit,
neque refrigerat. Sed utrum etiam tale sit in pas-
sivis, queritur? Respondemus, inclinare ad humi-
ditatem. I. quia aëreum, & pingue. II. quia
emollit indurata. III. quia juvat partes siccatas,
& ledit humectatas. Iuvat autem siccatas in
lassitudinibus: ledit humectatas in ulceribus, quibus
est adversissimum. Omnia quippe ulcera, quate-
nùs ulcera sunt, siccati postulant, ait Galenus.
Oleum autem sordida reddit ulcera, & ad putre-
dinem disponit, præsertim tempore æstivo, quo
omnia citius putrescunt, quam alijs anni tempo-
ribus.

F I N I S.

21a 2663

ULB Halle 3
006 549 195

1009

MA

6

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

